

http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/sanctions/index.htm

Sancties

Laatste update: 15.9.2009

Inhoud:

Inleiding

- 1. Wat wil de EU met haar sancties en restrictieve maatregelen bereiken?**
- 2. Wat voor sancties of beperkende maatregelen kan de EU opleggen?**
 - 2.1. Wapenembargo's**
 - 2.2. Economische en financiële sancties**
 - 2.3. Inreisbeperkingen (visum- of reisverbod)**
- 3. Gerichte EU-sancties als middel voor terrorismebestrijding**
- 4. Welke principes gelden er voor het EU-beleid voor sancties en restrictieve maatregelen?**
- 5. Belangrijkste documenten over EU-sancties**
- 6. Welke rechtsgrondslag hebben sancties van de EU?**
- 7. Wat is de procedure voor wettelijke vaststelling van restrictieve maatregelen?**
- 8. Hoe worden restrictieve maatregelen ingevoerd, gehandhaafd en gecontroleerd?**
- 9. Wat is de rol van de Commissie?**
- 10. Enkele wetenschappelijke publicaties**
- 11. Selectie uit het GBVB-instrumentarium**
- 12. Overige nuttige links**
- 13. Hoe kunt u ons bereiken?**

Inleiding

Binnen het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) past de EU beperkende maatregelen toe met het oog op de specifieke doelstellingen van het GBVB die zijn vastgelegd in het Verdrag betreffende de Europese Unie (met name in artikel 11).

De EU heeft de laatste jaren regelmatig zulke beperkende maatregelen, restrictieve maatregelen of sancties (de termen worden hieronder door elkaar gebruikt) vastgesteld, hetzij op eigen initiatief, hetzij om gevolg te geven aan een bindende resolutie van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Een sanctie is een diplomatiek of economisch middel om een eind te maken aan bepaalde handelingen of een bepaald beleid, zoals schendingen van het internationaal recht of de mensenrechten, of om verandering te brengen in beleid wanneer de wettelijke of democratische beginselen niet in acht worden genomen.

Beperkende maatregelen van de EU kunnen zijn gericht tegen regeringen van derde landen en tegen niet-statelijke entiteiten of personen (zoals terroristische organisaties en terroristen). Het kan daarbij gaan om een wapenembargo, een andere specifieke of algemene handelsbeperking (in- en uitvoerverbod), een financiële beperking, een inreisbeperking (visa- of reisverbod) of een andere maatregel, naargelang van de situatie.

Deze website geeft een overzicht van de beperkende maatregelen in het kader van het GBVB die momenteel van kracht zijn.

Ook vindt u een geconsolideerde lijst met de namen en identificatiegegevens van alle personen, groepen en entiteiten waaraan financiële beperkingen zijn opgelegd.

De volgende tekst bevat bovendien de doelstellingen en beginselen van het EU-beleid voor beperkende maatregelen en uitleg over de procedures die moeten worden gevolgd om binnen het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid beperkende maatregelen goed te keuren.

1. Wat wil de EU met haar sancties en restrictieve maatregelen bereiken?

De Europese Unie legt sancties en beperkende maatregelen op om de specifieke doelstellingen van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) te bereiken die zijn vastgelegd in artikel 11 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, namelijk:

- bescherming van de gemeenschappelijke waarden, de fundamentele belangen, de onafhankelijkheid en de integriteit van de Unie, conform de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties;
- versterking van de veiligheid van de Unie in alle opzichten;
- handhaving van de vrede en versterking van de internationale veiligheid overeenkomstig de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties en van de Slotakte van Helsinki [EN], en de doelstellingen van het Handvest van Parijs [EN], met inbegrip van die betreffende de buitengrenzen;
- bevordering van de internationale samenwerking;
- ontwikkeling en versterking van de democratie en de rechtsstaat, alsmede eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden.

Een algemene verklaring over het beleid van de EU is te vinden in de Fundamentele beginselen voor het gebruik van restrictieve maatregelen (sancties) (Raadsdocument 10198/1/04).

Met het GBVB-instrumentarium voeren de 27 lidstaten van de EU ook de sancties uit die op grond van hoofdstuk VII van het Handvest van de VN door de Veiligheidsraad van de VN worden opgelegd. Het VN-Handvest geeft de Veiligheidsraad de bevoegdheid om de voor alle VN-leden bindende beperkende maatregelen te nemen die nodig zijn om de internationale vrede en veiligheid te handhaven of te herstellen, wanneer er sprake is van een bedreiging van de vrede, een schending van de vrede of een daad van agressie. Wanneer de EU een sanctie van de VN-Veiligheidsraad toepast, houdt zij zich aan de bepalingen van die resolutie, maar zij kan ook besluiten om verdergaande maatregelen te nemen. De EU zet de beperkende maatregelen van de VN zo snel mogelijk om.

2. Wat voor sancties of beperkende maatregelen kan de EU opleggen?

De EU kan allerlei beperkende maatregelen opleggen. Belangrijk is dat zij de meest geschikte maatregel of maatregelen kiest om het gewenste resultaat te bereiken, bijvoorbeeld door:

- o diplomatieke sancties (uitwijzing van diplomaten, verbreking van de diplomatieke betrekkingen, opschorting van officiële bezoeken);
- o opschorting van de samenwerking met een derde land;
- o boycots van culturele en sportevenementen;
- o handelssancties (algemene of specifieke handelssancties, wapenembargo's enz.);
- o financiële sancties (bevriezing van tegoeden of economische hulpbronnen, een verbod op financiële transacties dan wel beperkingen op uitvoerkredieten of investeringen);
- o vliegverboden;
- o inreisbeperkingen.

Beperkende maatregelen van de EU kunnen zijn gericht tegen regeringen van derde landen en tegen niet-statelijke entiteiten of personen (zoals terroristische organisaties en terroristen). De EU kan evenwel geen autonome sancties opleggen aan individuen of entiteiten als er geen sprake is van gevolgen voor het buitenlands beleid. Als er op bepaalde personen of organisaties gerichte beperkende maatregelen worden opgelegd (zogenaamde "slimme" sancties), moeten er duidelijke criteria zijn om in ieder specifiek geval te bepalen wie wel en wie niet op de lijst moet staan.

Zoals in hoofdstuk 1 is beschreven, kan de Veiligheidsraad van de VN alle VN-leden verplichten om bepaalde maatregelen te treffen, met uitzondering van militair ingrijpen. Volgens artikel 41 van het Handvest van de VN kan het daarbij gaan om de volledige of gedeeltelijke onderbreking van de economische betrekkingen en van het verkeer per spoor, over zee en door de lucht, van de verbindingen per post, telegraaf, radio en andere communicatiemiddelen. Ook kunnen de diplomatieke betrekkingen worden verbroken.

Net als de VN-Veiligheidsraad heeft de EU de laatste jaren vooral beperkende maatregelen opgelegd in de vorm van wapenembargo's, economische en financiële sancties en inreisbeperkingen.

De Raad van de EU heeft Richtsnoeren inzake de implementatie en evaluatie van de restrictieve maatregelen (sancties) in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU goedgekeurd. Zij dienen als leidraad voor veelvoorkomende kwesties en bevatten standaardformuleringen en gemeenschappelijke definities voor de besluiten tot het afkondigen van beperkende maatregelen.

2.1. Wapenembargo's

Wapenembargo's kunnen worden gebruikt om een eind te maken aan de toevoer van wapens en militair materieel naar conflictgebieden of naar regimes waarvan wordt aangenomen dat zij deze gebruiken voor binnenlandse repressie of vijandelijkheden tegen

derde landen. In dit verband bevatten de GBVB-besluiten tot een wapenembargo gewoonlijk:

- o een verbod op de verkoop, levering, overdracht of uitvoer van wapens en alle soorten aanverwant materieel, waaronder wapens en munitie, militaire voertuigen en militaire uitrusting, paramilitaire uitrusting en onderdelen daarvoor,
- o een verbod op de verstrekking van financiering, financiële steun, technische bijstand of bemiddelings- en andere diensten in verband met militaire activiteiten, en op de verstrekking, de fabricage, het onderhoud of het gebruik van wapentuig en alle soorten aanverwant materieel.

Wapenembargo's gelden minimaal voor alle voorwerpen op de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen, die voor het laatst is bijgewerkt op 10 maart 2008. Zij gaan doorgaans gepaard met een verbod op het verstrekken van daarmee verband houdende financiering en financiële en technische bijstand. Wanneer gevreesd wordt voor binnenlandse repressie, kan materiaal dat voor binnenlandse repressie kan dienen, worden verboden.

Er geldt gewoonlijk ook een beperkt aantal uitzonderingen op deze verboden, met name voor niet-dodelijke apparatuur die is bestemd voor onder andere:

- o humanitaire of beschermingsdoeleinden;
- o institutionaliseringsprogramma's en/of operaties voor crisisbeheer (meestal die van de VN, de EU of de EG, maar ook die van andere belangrijke regionale of subregionale organisaties zoals de Afrikaanse Unie);
- o ontmijningsoperaties.

Dergelijke operaties vereisen gewoonlijk de voorafgaande goedkeuring van of kennisgeving aan een bevoegde instantie (en in het geval van wapenembargo's van de VN, het bevoegde Sanctiecomité van de Veiligheidsraad).

Vaak wordt een uitzondering gemaakt voor beschermende kleding, waaronder scherfwerende vesten en militaire helmen, die door VN-personeel, personeel van de EU of haar lidstaten, vertegenwoordigers van de media, medewerkers van humanitaire organisaties en ontwikkelingswerkers en aanverwant personeel louter voor hun eigen bescherming tijdelijk worden uitgevoerd.

Soms wordt ook het verstrekken van dodelijke apparatuur en de daaraan verbonden financiële of technische bijstand toegestaan, mits er passende waarborgen en voorwaarden in acht worden genomen.

2.2. Economische en financiële sancties

Gezien de economische betekenis van de EU kunnen economische en financiële sancties een erg krachtig middel zijn. Dergelijke sancties kunnen bestaan uit een in- en/of

uitvoerverbod (een handelssanctie, bijvoorbeeld ten aanzien van specifieke producten zoals olie, hout of diamanten), een verbod op de verstrekking van specifieke diensten (makelarij, financiële diensten, technische bijstand), een vliegverbod, een verbod op investeringen, betalingen en kapitaalbewegingen, of de intrekking van preferentiële quota. Brede economische of financiële sancties kunnen echter leiden tot onredelijk hoge economische en humanitaire kosten.

Economische en financiële beperkende maatregelen, zoals specifieke financiële sancties, moeten worden toegepast door alle personen en entiteiten die zakendoen in de EU, ook onderdanen van niet-EU-landen, en tevens door alle EU-onderdanen en -organisaties die volgens de wetgeving van een lidstaat van de EU zijn opgericht en buiten de EU zaken doen.

Gerichte (of "slimme") financiële sancties

De EU heeft al vaak gerichte financiële sancties opgelegd aan specifieke personen, groepen en organisaties die verantwoordelijk zijn voor het gewraakte beleid of afgekeurde handelingen. Dergelijke sancties omvatten niet alleen de verplichting om alle tegoeden en economische hulpbronnen van de betrokken personen en entiteiten te bevriezen, maar ook een verbod op het direct of indirect beschikbaar stellen van tegoeden of economische hulpbronnen aan of voor deze personen en entiteiten.

Er bestaan bepaalde voorwaarden en procedures voor uitzonderingen (bijv. ten aanzien van de middelen die nodig zijn voor basisbehoeften, inclusief levensmiddelen, huur of hypotheek, geneesmiddelen en medische behandelingen).

De EU heeft een document met de titel Beste praktijken van de EU inzake een doeltreffend gebruik van restrictieve maatregelen [EN] opgesteld met praktische richtsnoeren en aanbevelingen over de tenuitvoerlegging van financiële sancties.

2.3. Inreisbeperkingen (visum- of reisverbod)

Met het oog op de in hoofdstuk 1 beschreven doelstellingen, kan onderdanen van derde landen de toegang tot de EU worden ontzegd. De lidstaten moeten alle nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de personen op de betrokken lijst hun grondgebied niet betreden.

Over het algemeen wordt in het besluit waarbij dergelijke beperkingen worden opgelegd, een uitzondering gemaakt voor visa en reizen om humanitaire en andere redenen of om te voldoen aan de verplichtingen van de betrokken lidstaat in het kader van het internationaal recht. Inreisbeperkingen verplichten de lidstaten niet om eigen onderdanen de toegang tot het grondgebied te ontzeggen.

3. Gerichte EU-sancties als middel voor terrorismebestrijding

De EU gebruikt sancties in de context van de Resoluties 1267 en 1373 van de VN-Veiligheidsraad. De EU past maatregelen toe tegen de individuen en groepen op de "terrorisielijst" van de EU, die te vinden is in het recentste gemeenschappelijk standpunt tot wijziging van Gemeenschappelijk Standpunt 2001/931/GBVB. Tegen de personen bij wie op de lijst een asterisk staat, worden door de EU geen financiële maatregelen

genomen (ook al kan er wel sprake zijn van financiële sancties op nationaal niveau tegen die personen); tegen de overigen op de lijst wordt een financiële sanctie genomen overeenkomstig Verordening (EG) nr. 2580/2001 van de Raad.

De Raad van de EU heeft een factsheet gepubliceerd over “De EU-lijst van personen, groepen en entiteiten waarvoor specifieke maatregelen ter bestrijding van het terrorisme gelden”. Het mandaat en de werkmethodes van de Groep GS 931, die voorstellen tot toevoegingen en schrappingen van de lijst behandelt, zijn vastgelegd in Raadsdocument 10826/1/07 REV 1.

De EU voert ook de sancties van de VN tegen Al Qaida en de Taliban uit.

4. Welke principes gelden er voor het EU-beleid voor sancties en restrictieve maatregelen?

In het algemeen moeten sancties en restrictieve maatregelen zoveel mogelijk worden beperkt tot de personen en entiteiten die verantwoordelijk zijn voor het ongewenste beleid en handelen, en op die manier de negatieve gevolgen voor derden minimaliseren.

Bij het vaststellen en toepassen van restrictieve maatregelen moet het internationaal recht steeds in acht worden genomen. Zo moeten de mensenrechten en fundamentele vrijheden en in het bijzonder het recht op een eerlijk proces en op een effectief rechtsmiddel, altijd worden geëerbiedigd. De opgelegde maatregelen moeten altijd in redelijke verhouding staan tot het doel. Gerichte sancties mogen het de betrokken personen niet onmogelijk maken om in hun basisbehoeften te voorzien.

Bij beperkende maatregelen moeten ook de internationale verplichtingen van de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, met name in het kader van de WTO-overeenkomsten in acht worden genomen. Economische en financiële sancties mag de EU dan ook niet lichtvaardig toepassen: zij moeten worden gezien als uitzonderingen op de beginselen van de interne markt, die immers is gebaseerd op het vrije verkeer van kapitaal en goederen. Soms moeten bestaande overeenkomsten met derde landen worden geschorst of beëindigd alvorens sancties kunnen worden toegepast.

De EU mag geen besluiten vaststellen die, in strijd met het internationaal recht, van toepassing zijn buiten het grondgebied van de Gemeenschap.

Een ander fundamenteel kenmerk van beperkende maatregelen van de EU zijn de bepalingen betreffende beëindiging of herziening, om ervoor te zorgen dat de maatregelen op basis van de ontwikkelingen worden aangepast of ingetrokken. Alle autonome maatregelen van de EU worden voortdurend herzien.

5. Belangrijkste documenten

Gemeenschappelijke standpunten en geldende verordeningen waarmee sancties of restrictieve maatregelen in het kader van het GBVB worden ingevoerd en toegepast.

Alle wettelijke GBVB-instrumenten en –sanctieverordeningen verschijnen in alle officiële EU-talen in het Publicatieblad.

Fundamentele beginselen voor het gebruik van restrictieve maatregelen.

Bij de vaststelling van de EU-sanctierichtsnoeren in 2003 (zie hieronder) heeft de Raad de Secretaris-generaal/Hoge vertegenwoordiger ook verzocht om in samenspraak met de Commissie een beleidskader te ontwikkelen om de sancties doeltreffender te maken. Dit heeft ertoe geleid dat de Raad op 7 juni 2004 de Fundamentele beginselen voor het gebruik van restrictieve maatregelen (sancties) (Raadsdocument 10198/1/04 Rev. 1) heeft vastgesteld, waarin hij zijn visie geeft op sancties en hoe en wanneer deze te gebruiken.

Richtsnoeren inzake de implementatie en evaluatie van de restrictieve maatregelen (sancties) in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU.

In 2003 is de Raad gestart met een evaluatie van zijn sanctiepraktijk en –beleid, hetgeen geleid heeft tot een akkoord over de EU-sanctierichtsnoeren van 8 december 2003 (Raadsdocument 15579/03). De Raad heeft later, op 2 december 2005, een nieuwe, bijgewerkte versie vastgesteld (Raadsdocument 15114/05). Deze richtsnoeren dienen als technische leidraad voor het opstellen, invoeren en monitoren van sancties in het kader van het GBVB en bevatten standaardformuleringen voor de wettelijke GBVB-instrumenten.

Beste praktijken van de EU inzake een doeltreffend gebruik van restrictieve maatregelen.

De Raad heeft eerst, in december 2004, overeenstemming bereikt over een technische nota met betrekking tot specifieke kwesties in verband met financiële sancties tegen terreurgroepen (Raadsdocument 13851/4/04 REV 4] [EN]). Deze is in december 2005 bewerkt tot een bredere nota over beste praktijken, waarin zowel de procedure voor opname op de lijst, als de toepassing van financiële sancties aan de orde komen (Raadsdocument 15115/05 en corrigendum [EN]). De Raad heeft ingestemd met een bijwerking op 14 juni 2006 (Raadsdocument 10533/06 en COR 1) en vervolgens nogmaals op 9 juli 2007 (Raadsdocument 11679/07). Het gaat dus om een "levend document" dat nog vaker zal worden aangepast wanneer de Raad zich buigt over andere aanbevelingen en beste praktijken in verband met de diverse aspecten sancties.

Mandaat en werkmethodes voor de Groep GS 931 ("terrorismelijst").

Het mandaat en de werkmethodes van Groep GS 931, die voorstellen tot toevoegingen en schrappingen van de lijst behandelt, zijn vastgelegd in Raadsdocument 10826/1/07 REV 1.

Een factsheet licht de lijst nader toe en beschrijft de besluitvorming, de mededeling van de redenen voor toevoeging aan de lijst aan de betrokkenen, de regelmatige herziening

van de lijst en de manier waarop personen hun opname in de lijst kunnen aanvechten of toegang tot geblokkeerde tegoeden kunnen proberen krijgen.

Aanbevelingen voor het omgaan met landspecifieke autonome sancties van de EU of aanvullingen van de EU op de lijst van VN-sancties (Raadsdocumenten 7697/07 en 11054/07).

In april 2007 heeft de Raad een reeks aanbevelingen goedgekeurd in verband met de opgave van redenen en het inlichten van personen, groepen en entiteiten die op de lijst staan in het kader van landspecifieke autonome sancties van de EU of toevoegingen van de EU aan sancties van de VN. Deze aanbevelingen betreffen de behoefte aan motivering, een procedure voor de (eventuele) mededeling, een procedure voor het inlichten van de betrokken personen, groepen en entiteiten over het recht hun visie mee te delen en de behandeling van verzoeken tot schrapping van de lijst. Daarnaast wordt benadrukt dat voor de identificatie van de personen op de lijst, gedetailleerde informatie nodig is (Raadsdocument 7697/07).

In juni 2007 werden vervolgens een reeks praktische aanbevelingen vastgesteld voor de toevoeging aan en schrapping van de lijst in het kader van dergelijke sancties (Raadsdocument 11054/7).

6. Welke rechtsgrondslag hebben sancties van de EU?

De rechtsgrondslag van sancties van de EU hangt af van de precieze aard van de beperkende maatregelen en van de gebieden of personen waarop de sancties zijn gericht. Voordat de Gemeenschap kan optreden, moet er volgens artikel 15 van het Verdrag betreffende de Europese Unie een gemeenschappelijk standpunt worden vastgesteld. Als instrument van het GBVB moet een nieuw gemeenschappelijk standpunt unaniem door de Raad worden goedgekeurd.

Als het gemeenschappelijk standpunt voorziet in een vermindering of verbreking van de economische betrekkingen met een derde land, d.w.z. economische en financiële sancties, valt de uitvoering daarvan op het niveau van de Gemeenschap onder artikel 301. Gaat het om financiële beperkingen, dan is artikel 60 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap van toepassing. In dergelijke gevallen moet de Commissie een voorstel doen voor een verordening van de Raad dat de Raad met gekwalficeerde meerderheid moet goedkeuren.

Als de beperkende maatregelen zijn gericht op personen, groepen en entiteiten die geen rechtstreekse band hebben met het regime van een derde land, worden de artikelen 60, 301 en 308 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap toegepast. In dergelijke gevallen moet de Raad de verordening met algemene stemmen goedkeuren na raadpleging van het Europees Parlement.

In sommige gevallen kunnen ook beperkende maatregelen worden toegepast door middel van een GBVB-besluit en een bestaande verordening, bijv. het diamantenembargo tegen

Ivoorkust van Verordening 2368/2002, dat de EU-handel in ruwe diamant aan banden legt overeenkomstig de voorschriften van het Kimberleyproces.

De sanctieverordeningen en daarmee verwante beslissingen van de Raad en de uitvoeringsverordeningen van de Commissie maken deel uit van de Gemeenschapswetgeving. Volgens de vaste jurisprudentie krijgt het Gemeenschapsrecht voorrang op nationale wetgeving bij eventuele tegenstrijdigheden. Dergelijke verordeningen van de Raad en de Commissie zijn rechtstreeks toepasselijk en hebben rechtstreekse werking in de EU-landen, zij scheppen rechten en verplichtingen voor degenen op wie zij van toepassing zijn (daarbij inbegrepen de EU-burgers en marktdeelnemers). Voor de toepassing en handhaving ervan zijn de bevoegde autoriteiten van de lidstaten en de Commissie verantwoordelijk.

Sommige sancties die bij een gemeenschappelijk standpunt worden opgelegd, worden door de lidstaten ten uitvoer gelegd, zoals wapenembargo's. Hoewel de handel in industriële producten onder de uitsluitende bevoegdheid van de Gemeenschap valt, is in artikel 296 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap bepaald dat embargo's in verband met militaire goederen door de lidstaten moeten worden uitgevoerd door middel van nationale maatregelen. Het is dan ook gebruikelijk dat wapenembargo's worden afgekondigd bij gemeenschappelijk standpunt en worden gehandhaafd door middel van de uitvoerwetgeving van de lidstaten (ofschoon het verbod op het verstrekken van de daarmee verband houdende financiële of technische bijstand wel ten uitvoer wordt gelegd door middel van een verordening).

Ook inreisbeperkingen (visum- of reisverboden) die bij gemeenschappelijk standpunt worden opgelegd, worden gehandhaafd door middel van de nationale wetgeving van de lidstaten over de toegang van niet-onderdanen.

7. Wat is de procedure voor wettelijke vaststelling van restrictieve maatregelen?

Het Voorzitterschap of een van de lidstaten stelt, doorgaans met hulp van het secretariaat van de Raad, een voorstel op voor een gemeenschappelijk standpunt. Dit voorstel wordt behandeld in de relevante raadsgroepen. Naast de Groep raden buitenlandse betrekkingen (RELEX) en het Comité van permanente vertegenwoordigers (COREPER), is dit gewoonlijk ook de raadsgroep voor betrekkingen met het desbetreffende derde land. Het COREPER legt het voorstel voor een gemeenschappelijk standpunt ter goedkeuring aan de Raad voor. Zodra deze het gemeenschappelijk standpunt heeft goedgekeurd, wordt het in het Publicatieblad van de Europese Unie bekendgemaakt.

Als de Gemeenschap op grond van het gemeenschappelijk standpunt maatregelen moet treffen om alle of een deel van de restrictieve maatregelen toe te passen, zal de Commissie overeenkomstig de artikelen 60 en 301 van het Verdrag een voorstel voor een verordening van de Raad indienen. Voordat dit voorstel door de Raad kan worden goedgekeurd, moet het aan RELEX en het COREPER worden voorgelegd. Formeel mag een dergelijk voorstel pas na de goedkeuring van het gemeenschappelijk standpunt worden ingediend. Maar met het oog op een vlotte afhandeling dient de Commissie zo'n

voorstel voor een verordening tot invoering van restrictieve maatregelen meestal zó vroeg in dat beide teksten parallel door de Raad kunnen worden behandeld en, zo mogelijk, ook kunnen worden goedgekeurd.

8. Hoe worden restrictieve maatregelen ingevoerd, gehandhaafd en gecontroleerd?

Hoewel het belangrijk is dat de restrictieve maatregelen goed worden afgestemd op de specifieke situatie van het land of de personen waartegen zij gericht zijn, zijn zij alleen doeltreffend bij een adequate invoering, handhaving en controle. In de EU-sanctierichtsnoeren en de Beste praktijken inzake sancties [EN] worden nuttige aanbevelingen gedaan. Afhankelijk van de aard van de specifieke sanctieregeling kunnen zowel de lidstaten als de Commissie bepaalde taken krijgen bij de tenuitvoerlegging van de restricties.

Doorgaans is het de taak van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten om:

- o sancties vast te stellen in geval van niet-naleving van de restricties;
- o vrijstellingen te verlenen;
- o informatie in te winnen bij en samen te werken met de economische subjecten (zoals financiële instellingen en kredietverleners);
- o aan de Commissie verslag uit te brengen over de toepassing van de maatregelen;
- o bij VN-sancties zo nodig contact te houden met de commissies van de Veiligheidsraad over specifieke vrijstellingen en schrappingsverzoeken.

In punt 9 zal op de rol van de Commissie worden ingegaan.

Op grond van de EU-sanctierichtsnoeren is de "Sanctieformatie" van de Groep raden buitenlandse betrekkingen (RELEX) in het leven geroepen, die als taak heeft gekregen beste praktijken voor de invoering en toepassing van restrictieve maatregelen te ontwikkelen door middel van uitwisseling van informatie en ervaring.

9. Wat is de rol van de Commissie?

De Commissie dient de door de Raad goed te keuren voorstellen in voor verordeningen tot vaststelling van restrictieve maatregelen die onder de bevoegdheid van de Gemeenschap vallen. De Commissie kan voorstellen voor gemeenschappelijke standpunten doen.

De Commissie is tevens bevoegd om bepaalde uitvoeringsverordeningen tot wijziging van zulke wettelijke maatregelen vast te stellen, bijvoorbeeld lijsten van beoogde personen, groeperingen en entiteiten.

Bij alle maatregelen waarvoor de Gemeenschap bevoegd is, moet de Commissie ervoor zorgen dat de lidstaten de verordeningen inzake restrictieve maatregelen correct en tijdig implementeren (bijv. door op nationaal niveau sancties vast te stellen voor personen of entiteiten onder jurisdictie van de Gemeenschap die deze verordeningen overtreden) en maatregelen treffen voor de toepassing en handhaving van deze verordeningen. Als basis

voor dit toezicht is in de sanctieverordeningen meestal een specifieke rapportageverplichting opgenomen voor de bevoegde autoriteiten van de lidstaten. Als een lidstaat verzuimt de nodige maatregelen te treffen, kan de Commissie tegen die lidstaat een inbreukprocedure inleiden uit hoofde van de artikelen 227 en 228 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap.

De Commissie neemt ook deel aan de vergaderingen van de RELEX-sanctieformatie van de Raad en levert haar bijdrage aan de documenten die er worden besproken.

10. Enkele wetenschappelijke publicaties

N.B.: De volgende wetenschappelijke publicaties bieden informatie over zaken die niet in de officiële documenten aan de orde komen. De Commissie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van deze artikelen of van de informatie waarnaar wordt verwezen door andere, hieronder vermelde links. Zij dragen een zuiver informatief karakter. Uit het feit dat deze artikelen of links hier worden vermeld mag niet worden afgeleid dat de Commissie de inhoud ervan onderschrijft. Evenmin mogen conclusies worden verbonden aan het feit dat bepaalde artikelen of links hier ontbreken. Zie de belangrijke juridische mededeling die op de op deze website vermelde informatie van toepassing is.

10.1 Geschiedenis van het EU-beleid

Joakim Kreutz heeft een artikel over het EU-sanctiebeleid geschreven dat in januari 2006 onder de titel "Hard Measures by a Soft Power? Sanctions Policy of the European Union" is gepubliceerd door het Bonn International Centre for Conversion.

10.2 Gerichte/"slimme" sancties

Een aantal processen waartoe door verschillende staten de aanzet is gegeven, heeft tot belangrijke aanbevelingen voor gerichte sancties geleid:

- o <http://www.smartsanctions.ch> (het Interlaken-proces, 1998-2001, dat zich op gerichte financiële sancties toespitste);
- o <http://www.smartsanctions.de> (het Bonn-Berlijn-proces, 2000-2001, voor de verbetering van de planning en handhaving van wapenembargo's en inreis- en luchtvaartbeperkingen);
- o <http://www.smartsanctions.se> (het Stockholm-proces 2001-2003, voor de doeltreffendheid van gerichte sancties).

De regeringen van Duitsland, Zweden en Zwitserland hebben ook een paper laten schrijven met als titel "Strengthening Targeted Sanctions Through Fair and Clear Procedures" , dat in maart 2006 door het Targeted Sanctions Project van het Watson Institute for International Studies van de Brown University is gepubliceerd.

In maart 2006 is voorts op verzoek van het Office of Legal Affairs van de VN een studie verschenen met als titel "Targeted Sanctions and Due Process" .

In opdracht van de Raad van Europa heeft Professor Iain Cameron een rapport opgesteld over "The European Convention on Human Rights, Due Process and United Nations Security Council Counter-Terrorism Sanctions", dat in februari 2006 is verschenen.

11. Selectie uit het GBVB-instrumentarium

Uitvoerbeperkingen voor conventionele wapens

Naast wapenembargo's stellen de EU-lidstaten ook beperkingen aan de uitvoer van militair materieel. In dit verband zij gewezen op de "Gedragscode betreffende wapenuitvoer" [EN], die de lidstaten in juni 1998 hebben vastgesteld om de samenwerking en de convergentie ten aanzien van de uitvoer van conventionele wapens binnen het GBVB te verbeteren. Alle lidstaten hebben ermee ingestemd deze gedragscode te zullen toepassen bij de beoordeling van aanvragen voor een uitvoervergunning voor goederen op de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen, die voor het laatst is bijgewerkt op 10 maart 2008. Criterium 1 heeft betrekking op de naleving van de internationale verplichtingen van de lidstaten, in het bijzonder sancties van de VN-Veiligheidsraad en de Gemeenschap, verdragen inzake non-proliferatie en andere internationale verplichtingen. De Gedragscode voorziet bovendien in een mechanisme voor de EU-lidstaten om elkaar te raadplegen en te informeren over afgewezen exportvergunningen. De gedragscode vormt zo een aanvulling op de nationale wetgeving inzake uitvoerbeperkingen. Nadere informatie is te vinden op de website van de Raad over uitvoerbeperkingen in verband met het veiligheidsbeleid.

Wapenhandel

De Raad heeft in juni 2003 voorts een gemeenschappelijk standpunt vastgesteld over het toezicht op de tussenhandel in wapens (Gemeenschappelijk Standpunt van de Raad 2003/468/GBVB), dat erop gericht is de tussenhandel in wapens te reguleren om te voorkomen dat de wapenembargo's van de VN, EU en OVSE worden omzeild. Het bevat bepalingen waaraan met nationale wetgeving uitvoering moet worden gegeven. Zo moeten de lidstaten maatregelen nemen om toezicht te houden op de tussenhandel op hun grondgebied en om vergunningsaanvragen voor wapenhandel te toetsen aan de EU-gedragscode betreffende wapenuitvoer. Bovendien moeten zij een systeem van informatie-uitwisseling over de tussenhandel opzetten en passende sancties vaststellen om het toezicht doeltreffend te maken.

Goederen voor tweërlei gebruik

De uitvoer van producten die voor zowel civiele als militaire doeleinden kunnen worden gebruikt ("producten voor tweërlei gebruik"), wordt geregeld door Verordening (EG) nr. 428/2009 van de Raad (groot bestand). Voor nadere informatie en voor geactualiseerde versies van de uitvoerbeperkingen ten aanzien van deze goederen wordt verwezen naar de desbetreffende webpagina van DG Handel [EN].

Handel in goederen die gebruikt kunnen worden voor de doodstraf, foltering of een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing

Verordening (EG) nr. 1236/2005 van de Raad, die op 30 juli 2006 in werking is getreden, stelt beperkingen aan de handel in goederen die gebruikt kunnen worden voor de doodstraf, foltering of een andere wrede, onmenselijke of ontierende behandeling of bestraffing. Voor sommige goederen is de uitvoer uit en invoer in de EG verboden, terwijl voor andere een vergunning nodig is.

Handel in ruwe diamanten (het Kimberley-proces)

De handel in ruwe diamanten is onderworpen aan de Kimberley-procescertificering (KPCS), een systeem dat in 2002 is opgezet om te voorkomen dat conflicten door de diamanthandel worden aangewakkerd. In de EG is dit systeem geïmplementeerd met Verordening (EG) nr. 2368/2002 van de Raad. De Commissie treedt bij het KPCS-systeem op als vertegenwoordiger van de hele EG. Meer informatie vindt u op de desbetreffende webpagina van de Commissie [EN].

De handel in hout (wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw (FLEGT))

Om ervoor te zorgen dat alleen legaal gekapt hout de EU inkomt, werkt de Commissie aan een vergunningsregeling voor hout die op vrijwillige basis wordt ingevoerd (maar bindend is). Daarvoor wordt een reeks partnerschappen met de producerende landen aangegaan. Voor meer informatie, zie de webpagina van DG Ontwikkeling over FLEGT [EN] en Verordening (EG) nr. 2173/2005 van de Raad.

Opschorting van steun en ontwikkelingshulp

De betrekkingen tussen de EU en derde landen zijn vaak bij bilaterale overeenkomst geregeld. Een voorbeeld hiervan is de in 2000 gesloten Overeenkomst van Cotonou inzake de betrekkingen tussen de Europese Unie en de ACS, d.w.z. de landen van Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan. Artikel 96 van die overeenkomst voorziet in de mogelijkheid van maatregelen bij schending van essentiële bepalingen van de overeenkomst, zoals die met betrekking tot het respect voor de mensenrechten, de democratische beginselen en de rechtsstaat. Meer informatie over bilaterale overeenkomsten tussen de EU en andere landen en regio's vindt u op de website "De EU in de wereld" [EN].

Niet-toekenning van tariefpreferenties

Tariefpreferenties zijn gebaseerd op het Schema van algemene preferenties (SAP). De toekenning en intrekking zijn geregeld bij Verordening (EC) nr. 980/2005 van de Raad.

12. Overige nuttige links

EU-beleidsterreinen

Voor meer algemene informatie verwijzen wij u naar de volgende sites:

- o Webpagina van de Commissie over het Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) [EN]
- o Webpagina van de Raad over het GBVB
- o Webpagina van de Commissie over terrorismebestrijding [EN]
- o Webpagina van de Raad over terrorismebestrijding [EN]
- o Belangrijke documenten over terrorismebestrijding [EN] (Raad)

- o Webpagina van de Raad over het Europees veiligheids- en defensiebeleid (EVDB)
- o Webpagina van de Commissie over non-proliferatie en ontwapening [EN]
- o Webpagina van de Commissie over de bevordering van de mensenrechten [EN]

Verenigde Naties

- o Resoluties van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties [EN]
- o Informatie over de Sanctiecommissies van de VN-veiligheidsraad [EN]
- o Informele werkgroep betreffende algemene onderwerpen in verband met sancties: "Report on general recommendations on how to improve the effectiveness of United Nations sanctions" (VN-document S/2006/997)
- o Verslag van de Groep op hoog niveau van de Secretaris-generaal over dreigingen, uitdagingen en veranderingen, getiteld "A more secure world: our shared responsibility", december 2004, VN-document A/59/565 (zie de punten 9, 178-182 over sancties)
- o "Sanctions Assessment Handbook: Assessing the Humanitarian Impact of Sanctions", Permanent Comité van VN-organisaties, oktober 2004

13. Hoe kunt u ons bereiken?

Via de post:

Europese Commissie
 Directoraat-generaal Buitenlandse Betrekkingen
 Directoraat A, Crisisplatform en beleidscoördinatie GBVB
 Eenheid A2, Crisisbeheersing en vredesopbouw - sancties
 CHAR 12/45
 B-1049 Brussel
 België

Meer informatie over de activiteiten van de Commissie op het gebied van buitenlands beleid vindt u [hier](#).

Voor algemene vragen over de EU kunt u terecht bij Europe Direct of op het gratis telefoonnummer 00 800 6 7 8 9 10 11, dat u vanuit ieder van de 27 EU-landen in uw eigen taal kunt bellen.

Laatste update: 15.09.2009